

Aleksandar Lambros

“To što niste našli alternativu ne znači da ona ne postoji.”

Sigurno ste čuli za knjigu **“Bog se nikad ne smeje”** u izdanju [Nove poetike](#). Za nju su mnogi ateisti rekli da im je pružila precizne argumentacije i da je sistematizovala ono što su sami mislili, shvatili, pročitali. U njoj je autor Aleksandar Lambros postepeno objasnio svoj lični stav prema religiji, šireći ga na opštu sliku, uz precizno davanje informacija koje su doprinele da ga izgradi. **Aleksandar Lambros** je, inače, po profesiji istoričar umetnosti a moglo bi se reći da je njegovo posvećenje zaljubljenost u život, umetnost, lepotu i odbranu sopstvenih uverenja koja bi, kako često razmišlja, mogla da doprinesu i mnogim drugim ljudima. On piše [svoj blog](#) o temama kojima se retki bave, strastveno fotografiše prirodu i arhitekturu i uvek govori ono što misli. Do sada je, pored knjige **“Bog se nikad ne smeje”**, izdao dve biografije Madone (**“Madonna ikona”** i **“M (Madonna)”**) i zbirku erotskih priča **“Vorholov hod i druge misterije popa”**.

Ana Atanasković: Šta si čitao u detinjstvu?

Toga mi je skoro i nemoguće da se setim. Postao sam opsesivni gutač knjiga čim sam naučio da čitam. Bio sam prilično usamljeno i nedruštveno dete pa sam društvo i zabavu tražio u knjigama i među književnim likovima. A i majka mi je bila jedna od onih koje svojoj deci „podmeću“ knjige. Tako da su one vrlo rano postale moja nasušna potreba. Imam potrebu da sam okružen knjigama, makar i ne imao vremena da ih sve pročitam, samo da su tu, da me okružuju i da ih gledam. One mi daju osećaj doma. Čitao sam svu onu čuvenu dečiju književnost, Toma Sojera i Haklberi Fina, Robinson Krusa, Gulliverova putovanja, Orlovi rano lete, Bajke naroda sveta (imao sam komplet ilustrovan reprodukcijama Milića od Mačve, koje su mi bile strašnije od bajki), kako se Tito sankao na plehu i pojeo praseću glavu pa ga boleo stomak, matematiku kroz igru (nikad

nije uspjelo kod mene), grčku mitologiju ... Omiljena mi je bila „Srećni kraljević“, bio sam fasciniran idejom da sebi odabereš identitet i istražiš svet mimo okvira koji ti je rođenjem zadat, kao i mogućnošću obrta sudbine. Naravno, nisam to znao da tako formulišem, al sad znam da me je u toj priči to privlačilo, jer sam uvek mislio da sudbina za mene čuva nešto drugo od onoga što se na prvi pogled čini. Mislio sam da ću jednom postati kraljević. Listao sam, i pre nego što sam naučio da čitam, kad bih ostajao sam kod kuće, Jansonovu „Istoriju umetnosti“ koju je moj otac kupio od jednog trgovačkog putnika. Sećam se kako me je fascinirala skulptura antičke Grčke, želeo sam da imam telo boga kad porastem, i kako su me plašila gotička raspeća i Boš. Kasnije sam otkrio srpsku epsku poeziju. U školi su nam objasnili kako su to stvorili nepismeni ljudi i kako se ona prenosila usmenim putem s kolena na koleno sve dok ih Vuk nije zabeležio. Mene ni danas ne prestaje da fascinira ta činjenica. Srpska epska poezija je rame uz rame s Ilijadom, i u njoj je sadržan sav srpski stvaralački genije. Obožavao sam i jezik iz tih pesama ... izraze poput „sitnu knjigu piše, gorke suze lije“ ili „koliko ga lako udario, tri mu zuba u grlo sasuo“.

Napisao si: “To što niste našli alternativu ne znači da ona ne postoji”. Kako si pronalazio alternativu za knjige koje si smatrao neadekvatnim za odgovore na tvoja pitanja?

Zazvučaće kao otrcana fraza, ali nalazile su one mene. Više puta u životu, prolazeći kroz razne neke faze i dileme, „naletao“ sam upravo na one knjige koje su mi u tom trenutku bile potrebne. Za mene je knjižara, ili biblioteka, doslovno nešto poput hrama za vernike (uzgred, viđao sam fotografije nekih napuštenih katedrala na zapadu pretvorenih u ogromne knjižare i to mi je jednostavno čarobno i estetski i onako

simbolično). Ja osetim opipljivo uzbuđenje kad unutra kročim, udahnem duboko (obožavam miris novih knjiga, od onih sam što njuškaju stranice) zatvorim oči i kažem sebi „Ok, Aleks, negde ovde, među svim ovim policama i svim ovim naslovima, krije se neka mnogo važna poruka za tebe. Nešto što može da izmeni tebe i tvoj život.“ I onda se prepustim intuiciji i zaronim. Svašta sam tako otkrio, i Dokinsa i Onfrea i mnoge druge sjajne knjige i pisce.

Da li bi zabranio neku knjigu?

Zabranjivanje je nekako protivno mojoj prirodi. Ja mislim da i knjige koje prezirem govore dovoljno za sebe, a vrlo često i u prilog stavovima koje zastupam. Recimo, jedan od najboljih načina da postanete ateista jeste da uzmete i pročitate svete spise.

Valjda previše naivno verujem u domete prosečne inteligencije. Nisu knjige problem, već kritičko promišljanje. Naravno, nije teško dokučiti koju vrstu književnosti (jer te knjige upravo to i jesu, književnost, i to loša) apsolutno prezirem – sve vrste dogmatičnih i verskih spisa. Ono što bih ja uveo je da se verska indoktrinacija dece počne da tretira kao zlostavljanje dece. Zamislite svet kroz nekoliko generacija dece koja verski nisu bila indoktrinisana. Da li ste u stanju da to zamislite? Sumnjam vrlo da bi neko ko kao dete nije bio indoktrinisan, kada bi u mladalačkim godinama naleteo na verske spise, postao vernik pročitavši ih. Voleo bih da zabrane neku moju knjigu. Nema bolje reklame od zabrane.

Ima li u knjigama, kako si napisao “slobode da budeš ono što jesi bez ičije dozvole”?

Zависи u kojim. U dobrim knjigama ima. Umetnost mora da bude ili brutalno iskrena ili razoružavajuće lepa. Najbolje su one

knjige u kojima je pisac potpuno slobodan. Smatram da prvi preduslov za bavljenje pisanjem nije talenat. Talenat uopšte nije tako retka stvar. To je hrabrost. A najveća je hrabrost reći istinu.

Šta sve ti želiš da izneseš na, kako si napisao, “puno svetlo dana”?

*Bog se nikad ne
smeje, A. Lambros
(Nova
Poetika)*

Nema boga. Telo je dobro. Seks je način za spoznaju svemira. Smrt je blizu.

Koje su najbolje knjige koje se bave

radošću života i hedonizmom?

Čitajte Onfrea. „Moć postojanja“ i „Ateološku raspravu“.

Napisao si dve biografije pop ikone Madone. Koliko je dugo trajao rad na njima?

Nije dugo. Ona je moje najinstančanije nadahnuće već više od tri decenije, tako da sam je redovno pratio i trebalo je samo sestri i uobličiti taj impresivan materijal. Uzgred, ne bih to nazvao biografijama. Pokušao sam da sagledam njen značaj za modernu kulturu i uticaj koji je izvršila na to kako mi danas poimamo feminizam, LGBT prava, religiju, seksualnost, umetničku slobodu, i to kroz prizmu istoričara umetnosti. Madonna je jedna gigantska figura, neverovatan primer samorealizacije u onom antičkom smislu, jedna pojava veća od života. Uz to su njeni scenski nastupi potpuno nova umetnička forma, otelotvorenje Vagnerovog gesamtkunstwerk koncepta.

Ko su najbolji erotski pisci?

Ja. Pročitajte sve što sam pisao na tu temu i ono što će tek izaći.

Podnaslov jedne tvoje priče je “Hard core bajka”. Kako eksplicitne stvari u prozi prolaze kod publike a šta na njih kaže kritika?

Kod publike prolazi dobro. Više njih je prijavilo efekat uzbuđenja seksualne prirode. Što je, kad je ova zbirka priča u pitanju, pokazatelj uspešnosti koji mi je relevantan. Kritika ignoriše. Mislim da je još uvek zarobljena fantazijom o ozbiljnoj i neozbiljnoj književnosti. Oglašavaju se samo da kritikuju moje pisanje o religijama.

U zbirci priča “Vorholov hod” kažeš da ona “obiluje politički nekorektnim i blasfemičnim stavovima”, da li si dobijao negativne komentare na nju? Koliko misliš da ima slobode u izražavanju u današnjoj književnosti i umetnosti uopšte a koliko autocenzure?

Kao što rekoh, kritika se nije oglašavala. A što se tiče slobode izražavanja – postoji jedan jako lep i šareno obojen privid slobode. A stvarnost je takva da bi zapanjila i Kafku i Orvela. Već nekoliko godina živim na zapadu i ne uspevam još uvek da sagledam svu dubinu medijske i intelektualne kome koja ovde vlada. Francuska je nedavno dodelila Legiju časti nekom saudijskom princu za zasluge borbe protiv ekstremizma. Reč je o zvaničniku zemlje gde se žene po slovu zakona tretiraju kao pokretna imovina muškaraca. Angela Merkel je šetala s predsednikom Olandom Parizom nakon terorističkog napada na Charlie Hebdo, a onda proganja komičara koji je napisao pesmu koja je uvredila turskog predsednika Erdogana.

Vlada atmosfera straha i ona je za mene opipljiva. To vidim i po mejlovima koje dobijam a u kojima ljudi izražavaju zabrinutost za moju bezbednost. Svi se samocenzurišu, i novinari i pisci. Naravno, neko se ponekad usudi da progovori nešto što nije u liniji s politički poželjnim narativom al taj ubrzo bude raščerečen, medijski linčovan, prokažen i isklevetan. Ljudi su naterani u strah i ćutnju.

Uopšte, imam utisak da smo već uveliko zagazili u neko novo mračno doba koje će da napreduje s jačanjem političkog islama i slabljenjem globalne imperijalističke pozicije Amerike. Neki dan su mi s instagrama skinuli fotografiju na kojoj se nazire da sam nag ali se ne vidi ništa, to jest, ne vidi se kita. U 2016. telo se još uvek vidi kao nešto loše i uznemirujuće. A

tako nekako je i s nametanjem poželjnih ideoloških okvira i narativa. Tonemo u neko bogobojažljivo moralisanje a istovremeno imate otvoreno veličanje nacizma, u Hrvatskoj i Ukrajini recimo, na koje jedva da se iko osvrće. Govorim o nekoj opštoj atmosferi, duhu epohe, ali mislim da se ona neizbežno odražava i na umetnost. Mišel Uelbek je pre par godina završio na sudu zbog navodne islamofobije, na primer. Kakvu tu poruku šalje? Pazite, govorimo o zemlji koja je kolevka prosvetiteljstva, ne o nekoj islamističkoj pripizdini. Ostaje nada da će ova atmosfera na kraju rezultirati buntom i otporom. Ja ga za sada ne vidim. Ili ako ako postoji, za mene nije adekvatan.

Na svom blogu pišeš o politici, kritikuješ hrišćanstvo i islam, pišeš o feminizmu, ateizmu, LGBT pravima, o greškama Srpske pravoslavne crkve...Kako izgleda život nekog ko se usuđuje da piše "against terms and conditions"?

Uprkos čitanosti koju sam dostigao (recimo moj lični blog iza koga ne stoji ama baš niko i nema ničiju podršku i na kome neredovno pišem, ima preko 320.000 poseta a na nekim portalima sa kojima sam saradivao pojedini moji tekstovi su imali i po 10.000 FB preporuka i šerova) nema nikakve šanse da se uhlebim u nekom mediju. Mislim, mene to sada više uopšte i ne zanima, niti se ja sad žalim, samo ilustrujem situaciju. Eto, živim nekonvencionalno, ajd da kažem, radim da zaradim i pišem knjige i vodim svoje bitke i imam muža Francuza i barona. I proganja me užas od osrednjosti i malograđanštine i toga da nisam dovoljno glasan i uporan.

Već izvesno vreme živiš u Francuskoj. Kakva je francuska književna scena i stanje u izdavaštvu uopšte i možeš li je uporediti sa našom?

Ne mogu se porediti Srbija i Francuska. Prvo, francuski je veliki jezik i frankofono tržište je ogromno. Drugo, kupiti knjigu u Francuskoj nije takav krupan izdatak kao u Srbiji. To su dva bitna činioca koji utiču na književnu scenu i stanje u izdavaštvu. Francuska književna scena je, u najmanju ruku, raznolika i bogata. Recimo, mene je zapanjila produkcija stripova. Sećam se kad sam prvi put ušao u francusku knjižaru koliko sam se iznenadio kad sam video koliki je odeljak za stripove. Pronađeš knjigu na praktično svaku temu. Kad sam nabavio mačku pronašao sam knjigu o tome kako razumeti mačke. I stvarno mi je pomogla. Ono što je mene mnogo iznenadilo je produkcija knjiga iz istorije umetnosti. Brojnost, raspon tema, kvalitet i teksta i reprodukcija i pristupačnost cena. Sad već imam čitavu biblioteku iz istorije umetnosti. A oduvek sam maštao o tome. Primećujem da su jako popularne knjige koje pišu političari, bivši i sadašnji. Recimo, bivša životna saputnica francuskog predsednika Olanda, Valeri Trierveler, napisala je knjigu o svom životu sa njim, koja se u samo prvoj nedelji prodala u 200.000 primeraka. Ljudi su čekali u redu da je kupe.

U čemu sada uživaš?

Neki dan je bilo godinu dana kako sam nabavio mačka. Nikad mi nisu bili jasni ti zaludenci što se krevelje kad pričaju sa svojim ljubimcima. Potpuno sam odlepio za svojim mačkom i postao gori od svih onih kojima sam se nekada čudio. Recimo, uhvatim sebe kako ga posmatram dok spava i po petnaest minuta. U pisanju nove knjige. U putovanjima – ovim kraćim, ovde gde živim, po Provansi i Liguriji, i onim dužim. Nedavno

sam se vratio iz Izraela i već planiram gde ću sledeće. Imam nezajažljivu glad za prizorima sveta. U traženju novih radova za moju umetničku zbirku (skupljam savremene srpske umetnike). Kako stvari stoje, imaću izgleda i svoju prvu izložbu fotografija. Eto, uživam i u pripremama za tu izložbu.

Šta sada čitaš?

“Geopolitika Srbije” Dušana Prorokovića

“Stradanje srpskog naroda u Srbiji 1914-1918” Slađane Bojković i Miloja Pršića

“Albanian Identity – Myth and History”, izdanje Indiana University Pressa

“Srbi islamske vere” Hasana Rebca

Ko je Aleksandar Lambros?

Raskršće sila od kojih je sazdan. Svoj najveći fan i svoj najgori mučitelj. Luj XIV i Gavriilo Princip u jednoj osobi.

Photos: Natalija Živković